

Valtion organisaatioiden julkisten hankintojen kohdentuminen alueellisesti

Olli Lehtonen, Itä-Suomen yliopisto, Historia ja
maantieteiden laitos, Teemu Makkonen,
Itä-Suomen yliopisto, Karjalan tutkimuslaitos,
Hilkka Vihinen, Luonnonvarakeskus,
Biotalous ja ympäristö

Julkisten rahavirtojen kohdentuminen maaseutu- ja kaupunkialueille - RAVIT

Projekti

01.05.2022 - 31.07.2024

Karjalan tutkimuslaitos, Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden
tiedekunta

Tiedot

Ihmiset

Rahoittajat

Päärahoittaja

Maa- ja metsätalousministeriö on rahoittanut hanketta Maaseutupolitiikan neuvoston asettaman hankeryhmän esityksestä Mäkelän
valtakunnallisiin maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeisiin suunnatuista varoista.

<https://uefconnect.uef.fi/tutkimusryhma/julkisten-rahavirtojen-kohdentuminen-maaseutu-ja-kaupunkialueille-ravit/#information>

Mistä on kyse julkisissa hankinnoissa?

- Valtion organisaatioiden julkiset hankinnat ovat sellaisia tavara-, palvelu- ja rakennusurakkahankintoja, joita nämä organisaatiot tekevät oman organisaationsa ulkopuolelta.
- Julkisia hankintoja säädellään kansallisilla hankintalaeilla ja EU:n hankintadirektiiveillä.
- Niiden pääasiallisena tehtävänä on tehostaa julkisten varojen käyttöä, mutta myös parantaa yritysten kilpailukykyä ja edistää innovaatioita.
- Julkisilla hankinnoilla on merkittävä vaikutus yrityksiin, mutta niillä on merkitystä yritystoiminnan kautta myös alueisiin ja laajemmin niiden menestymiseen.

Tavoite ja tutkimuskysymykset

Aikaisempaa maantieteellistä tutkimusta valtion julkisten hankintojen kohdentumisesta ja niiden suuruudesta ei ole olemassa.

Tutkimus paikkaa tietoa aukkoja valtion julkisten hankintojen maantieteestä ja kytkeytyy osaltaan keskusteluun valtionhallinnon vetäytymisestä maaseutualueilta (esim. Lukkari 2017).

Julkisuudessa on ollut mielenkiintoa aluekehitysrahojen jakoperusteisiin, mutta muita rahavirtoja, kuten julkisten hankintojen kohdentumista, ei ole aikaisemmin tällä laajuudella analysoitu.

Tehdyissä tutkimuksissa on arvioitu tähän mennessä julkisten hankintojen suuruutta (kokonaisarvio 47 mrd. €) ja arvioitu hankintaprosesseja (Merisalo ym. 2021).

Tutkimuksen tavoitteena on määritellä valtion budjettitalouden virastojen julkisten hankintojen vuotuinen euromääräinen kokonaisarvo ja kehittää laskentamenetelmä, jolla voidaan arvioida sitä,

- **miten julkiset hankinnat kohdentuvat vuosittain kaupunki- ja maaseutualueille.**
- **miten eri alueille kohdentuneet hankinnat eroavat toisistaan, ja**
- **millaisia kerrannaisvaikutuksia näihin liittyy suhteessa valtionhallinnon työpaikkoihin?**

yle Uutiset Areena Urheilu Valikko

Uutiset Tuoreimmat Venäjän hyökkäys Sää Kotimaa Ulkomaat Talous

Artikkeli on yli 4 vuotta vanha

Oulu

Maakuntajohtaja Pauli Harju puolustaa Pohjois- ja Itä-Suomen EU-tukia

Uudenmaan maakuntajohtaja Ossi Savolainen vaatii, että EU:n aluekehitysrahojen jakoperusteita pitäisi muuttaa Suomessa.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntajohtaja Pauli Harjun mukaan Pohjois- ja Itä-Suomi ovat EU-tukensa ansainneet. Kuva: Antti Ruonaniemi / Yle

RISTO UKKONEN

13.8.2019 12:01 [Jaa](#)

Uudenmaan maakuntajohtaja **Ossi Savolainen** puheet [EU:n aluekehitysrahojen uusjaosta](#) herättää ihmetystä Pohjois-Suomessa.

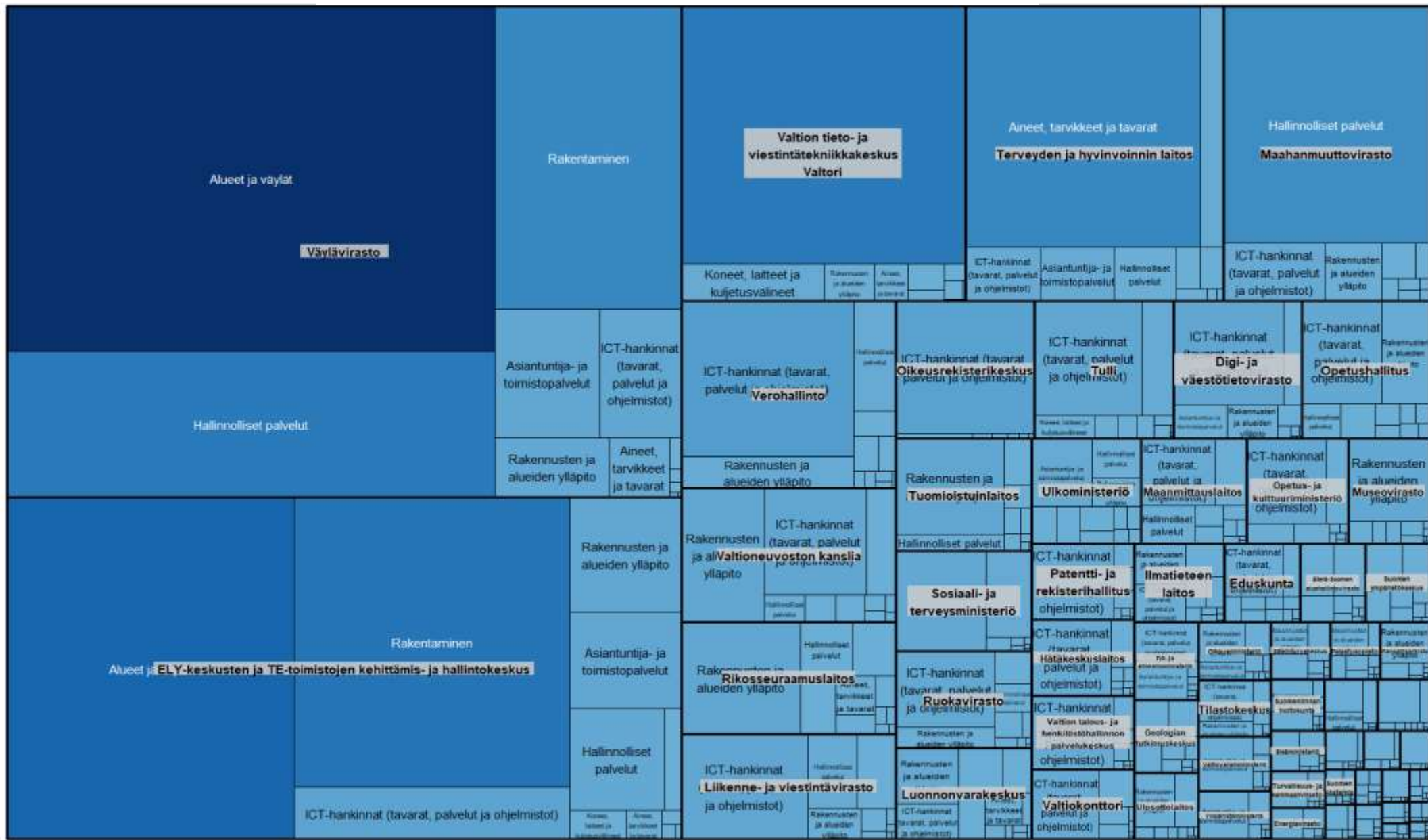
Pohjois-Pohjanmaan maakuntajohtaja **Pauli Harju** tyrmää Uudenmaan kollegiansa ehdotukset tukijaon muutoksista.

– Mikään ei tunnu riittävän, sillä Uudenmaan rahoitus on laskentakaavion mukaan lähes kolminkertaistumassa nykyisestä. Tässä on kyse osittain politiikasta, oman alueen edunvalvonnasta sekä tilaisuudesta näyttää etelän voimaa ja koota sitä, Harju arvioi.

Aineisto ja käytetyt menetelmät

- Iso(hko) data:
 - Aineistona käytetään valtion budjettitalouden virastojen avoimena julkaisemaa *ostolaskudataa* vuosilta 2018–2022, joka sisältään yhteensä noin 3,5 miljoonaa ostolaskua.
 - Hankintojen yhteenlaskettu summa tällä ajanjaksolla oli 21 331 miljoonaa euroa.
 - Mukana aineistossa 58 virastoa
 - Aineiston kuvailemisessa hyödynnetään *kuntapohjaista kaupunki-maaseutuluokitusta*: kaupungit, kaupunkien läheinen maaseutu, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu
- Eksploratiivinen data-analyysi:
 - Tavoitteena louhia datasta esille hankintojen kohdentuminen kaupunki-maaseutuluokittain ja kuvata tyypillisiä hankintoja eri alueluokissa.
 - Analyysissä hyödynnetään monipuolista aineiston käsittelyä (geokoodaus, aggregointi, datan muokkaus) ja paikkatietoanalytiikkaa (visualisointi) sekä yksinkertaista tilastollista analyysiä (korrelaatio).

Valtion budjettitalouden virastojen ostolaskut kustannuspaikoittain vuonna 2022

0 100 200 300 400 500 600 700
Ostot (milj. €)

Valtionhallinnon budjettitalouden virastojen julkiset hankinnat kohdentuvat kaupunkeihin

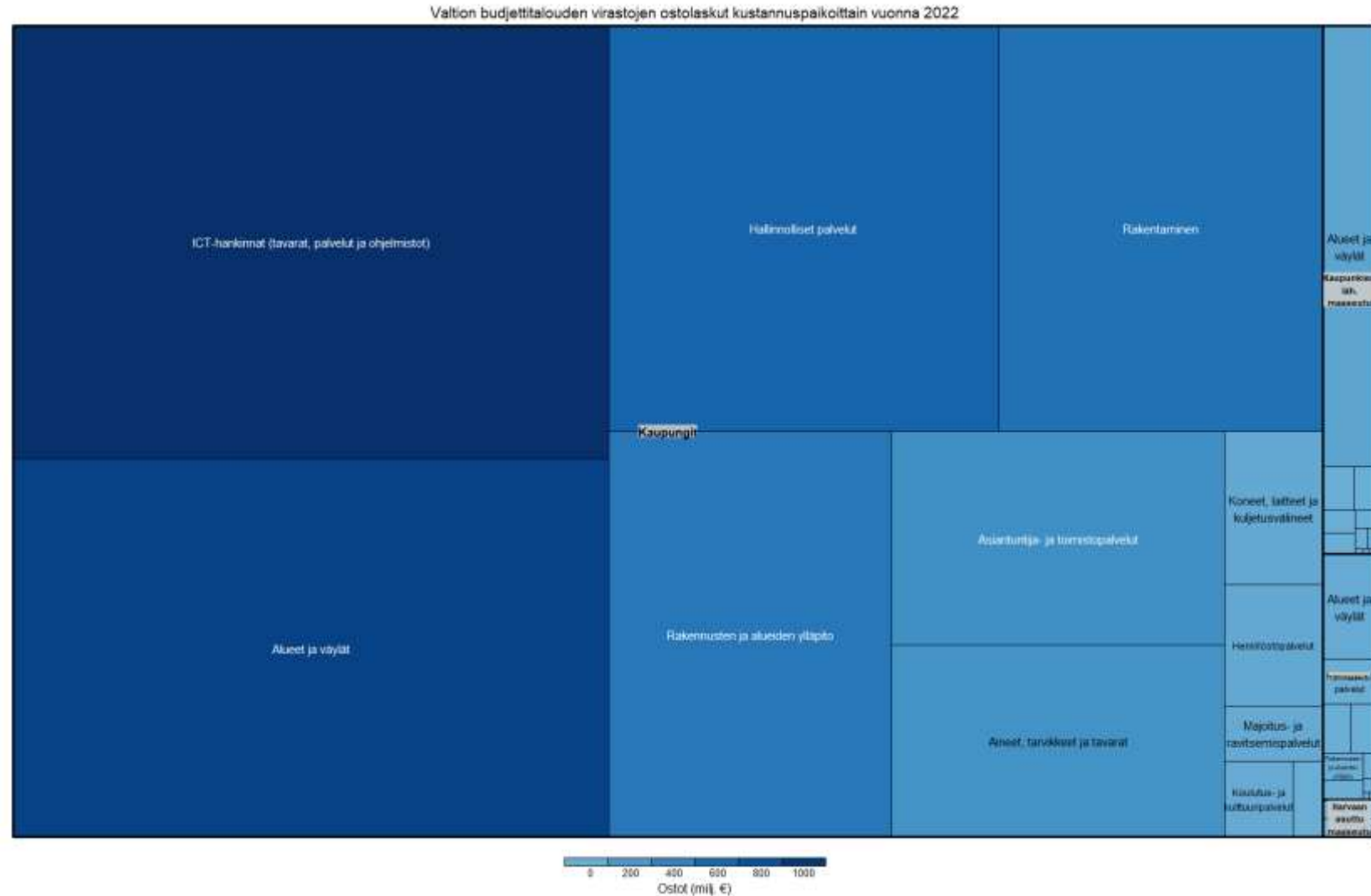
Hankinnat painottuivat kaupunkeihin, sillä 97 % kaikista hankinnoista kohdentui yrityksiin, jotka sijaitsivat vuonna 2022 kaupungeissa.

Maaseudun yrityksiin kohdentui siten 3% hankinnoista.

Vuonna 2022 ostot jakautuivat seuraavasti (% osuus):

- Kaupungit 4367,8 milj. € (97,0 %)
- Kaup. läh. maaseutu 115,7 milj. € (1,7 %)
- Ydinmaaseutu 53,8 milj. € (1,1%)
- Harvaan asuttu maaseutu 8,2 milj. € (0,2%)

Yleisimmin hankinnat kohdentuivat kustannuspaikoille ICT-hankinnat (23,3%) ja alueet ja väylät (23,0%).

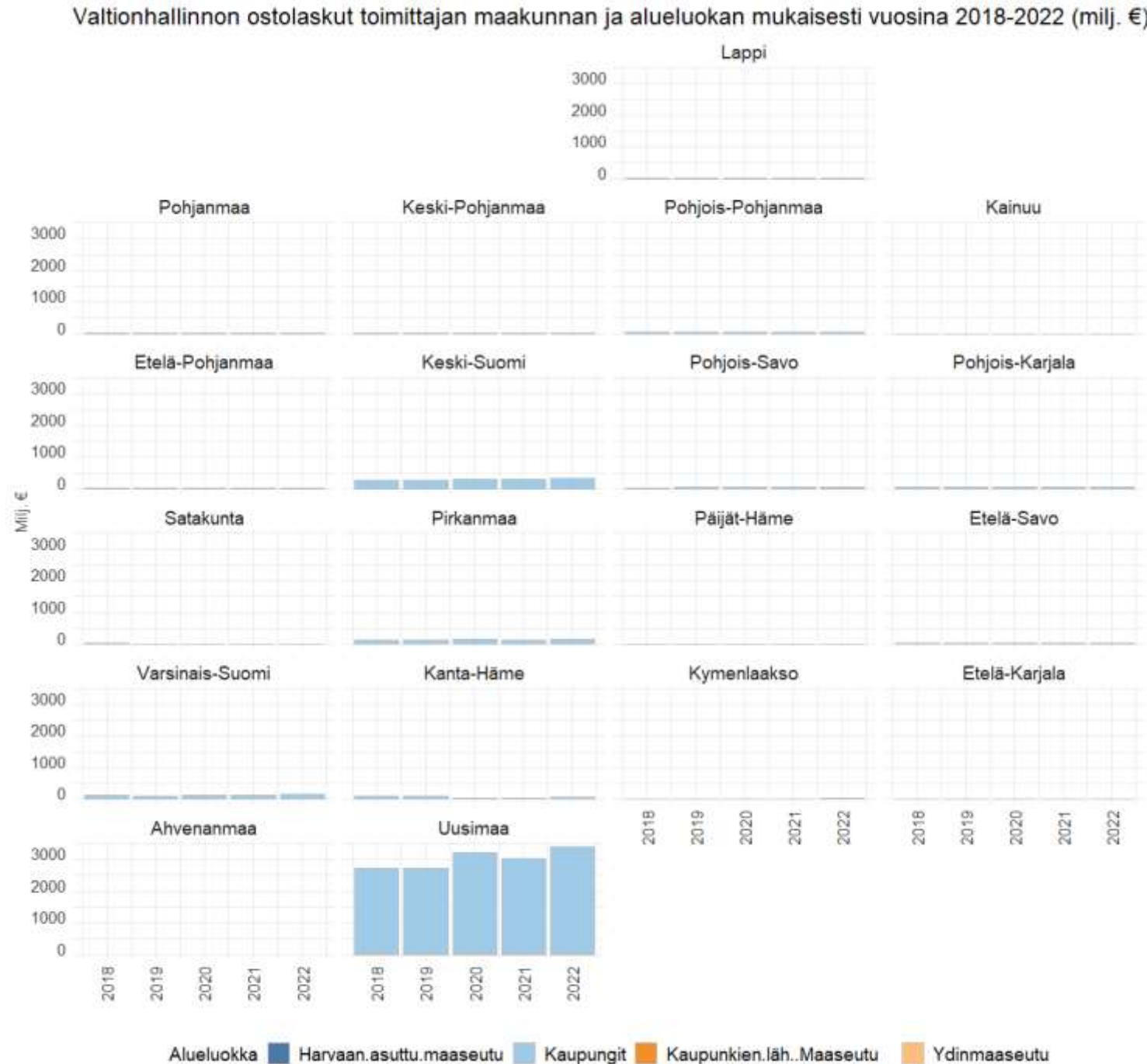
Valtionhallinnon budjettitalouden virastojen julkiset hankinnat kohdentuvat erityisesti Uudellemaalle

Kaikista hankinnoista vuonna 2022 Uudellemaalle kohdentui 75 prosenttia.

Seuraavaksi eniten hankintoja kohdentui Keski-Suomeen (7,5%), Pirkanmaalle (3,7%) ja Varsinais-Suomeen (3,6%).

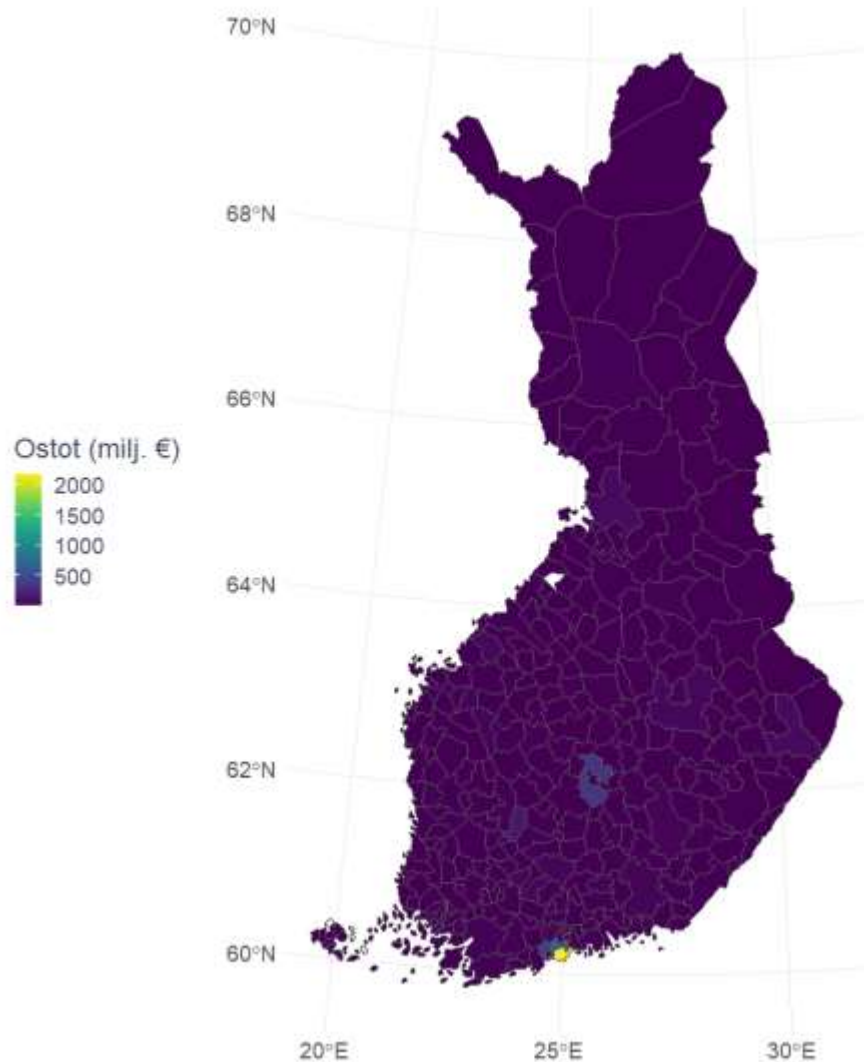
Hankinnat ovat viime vuosina myös keskittyneet entistä enemmän Uudellemaalle (osuus kasvanut vuodesta 2018 0,9%) sekä kaupunkeihin (kasvu 0,6%) ja kaupunkien läheiselle maaseudulla (kasvu 0,3%).

Harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla hankintojen määrät ovat vähentyneet merkittävästi (absoluuttinen muutos osuudessa: harva: -0,3%, ydin -0,7%; suhteellinen muutos hankintojen määrässä; harva -58 % ja ydin -38%).

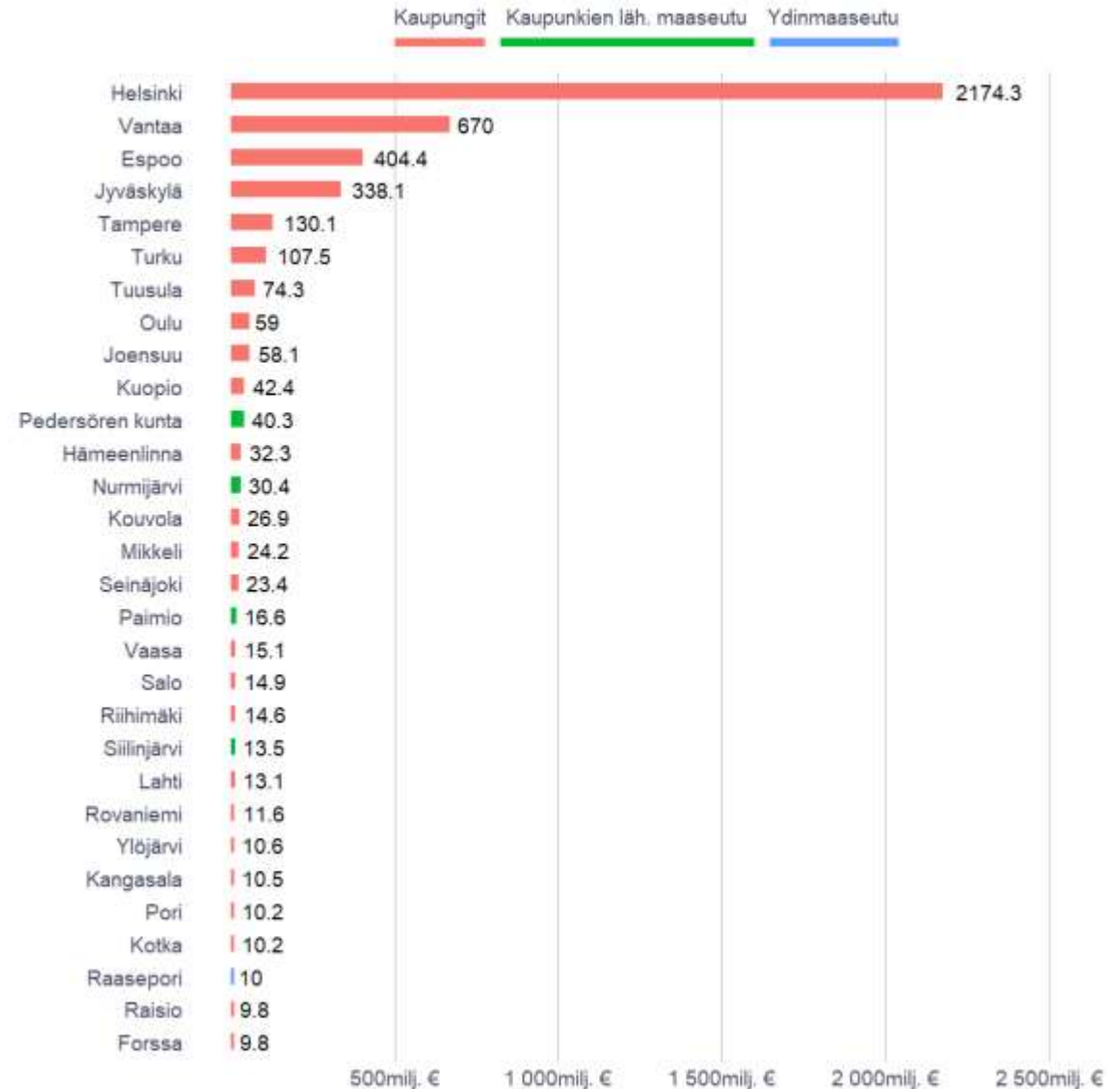

Valtionhallinnon ostolaskut toimittajan sijaintikunnan mukaan ja kunnat, joihin ostoja kohdistui eniten (milj. €) v. 2022

Valtionhallinnon ostolaskut toimittajan sijaintikunnittain vuonna 2022 (milj. €)

30 kuntaa, joihin ostoja kohdentuu eniten (milj. €)

Asukaslukuun suhteutettuna erot valtionhallinnon budjettitalouden virastojen julkisten hankintojen kohdentumisessa pienenevät

Väkilukuun suhteutettuna hankinnat keskittyvät edelleen Uudenmaan kaupunkeihin (2214 €/as), mutta esille nousevat myös Keski-Suomen kaupungit (2340 €/as).

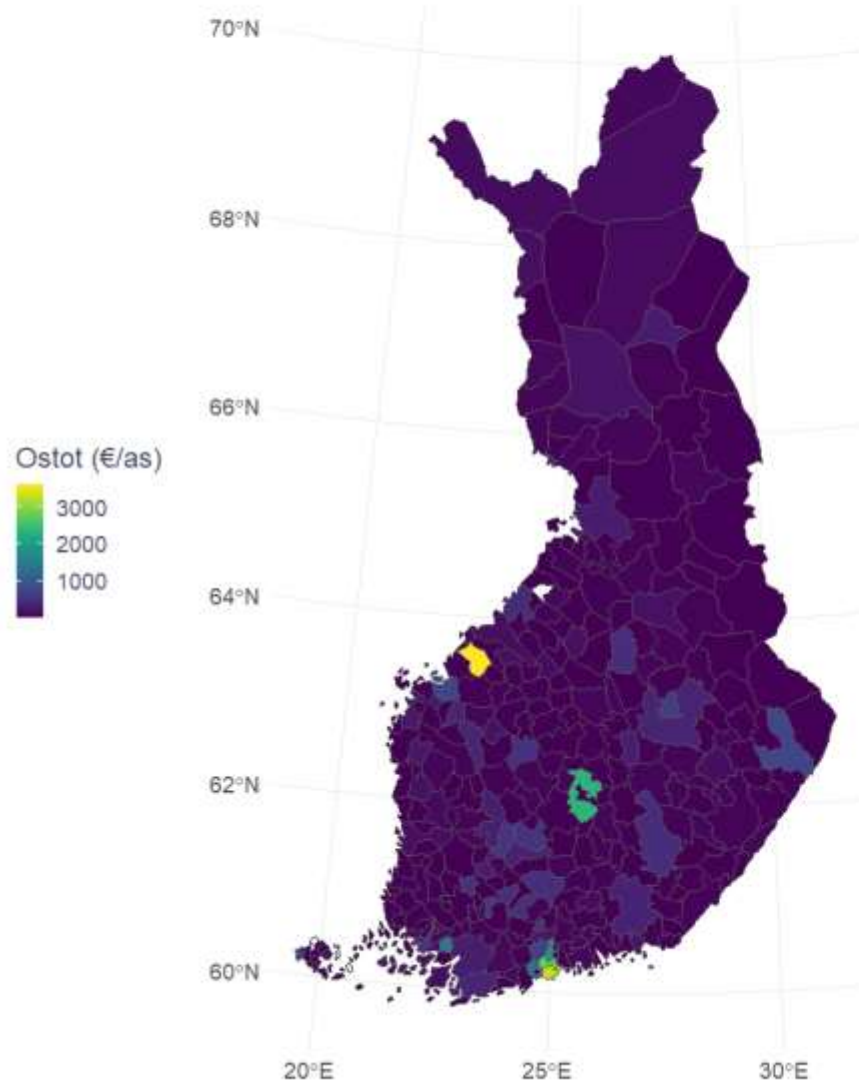
Maakunnissa nousee esille yksittäisiä maaseutuluokkia, kuten kaupunkien läheisen maaseudun kunnat Pohjois-Savossa (636 €/as) ja Varsinais-Suomessa (314 €/as) sekä ydinmaaseudun kunnat Keski-Pohjanmaalla (527 €/as).

Erot maakuntien välillä ovat todella suuria: Etelä-Karjalassa ostolaskut ovat 38 kertaa pienemmän kuin Uudellamaalla.

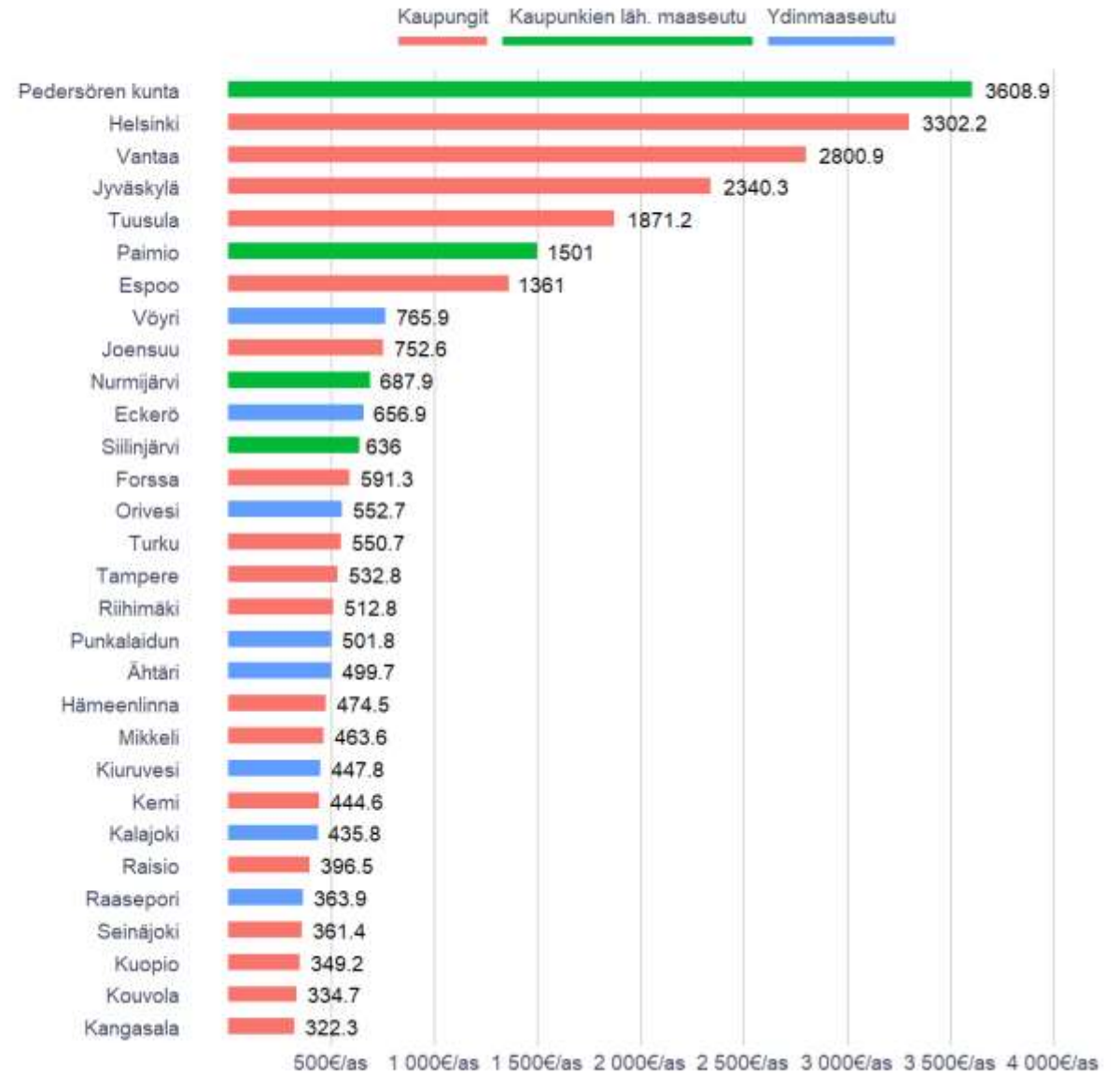

Valtionhallinnon ostolaskut toimittajan sijaintikunnan mukaan ja kunnat, joihin ostoja kohdistui eniten (€/as) v. 2022

Valtionhallinnon ostolaskut toimittajan sijaintikunnittain vuonna 2022 (€/asukas)

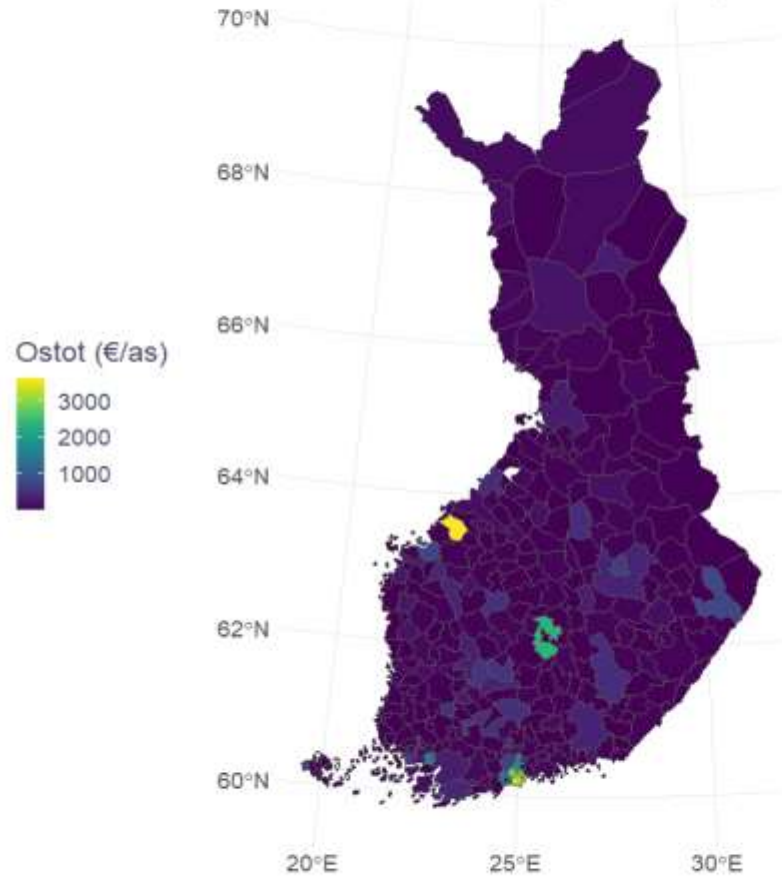

30 kuntaa, joihin ostoja kohdentuu eniten (€/as)

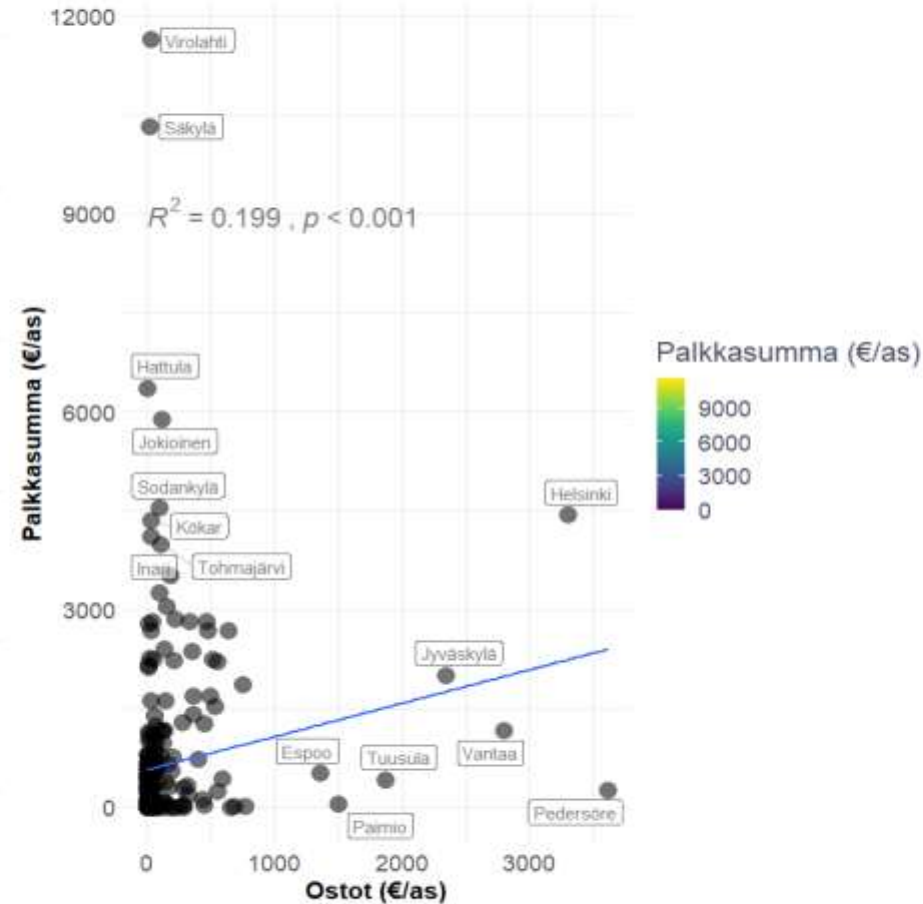

Kuntiin kohdentuneet julkiset hankinnat korreloivat positiivisesti valtionhallinnon työpaikkojen palkkasumman kanssa

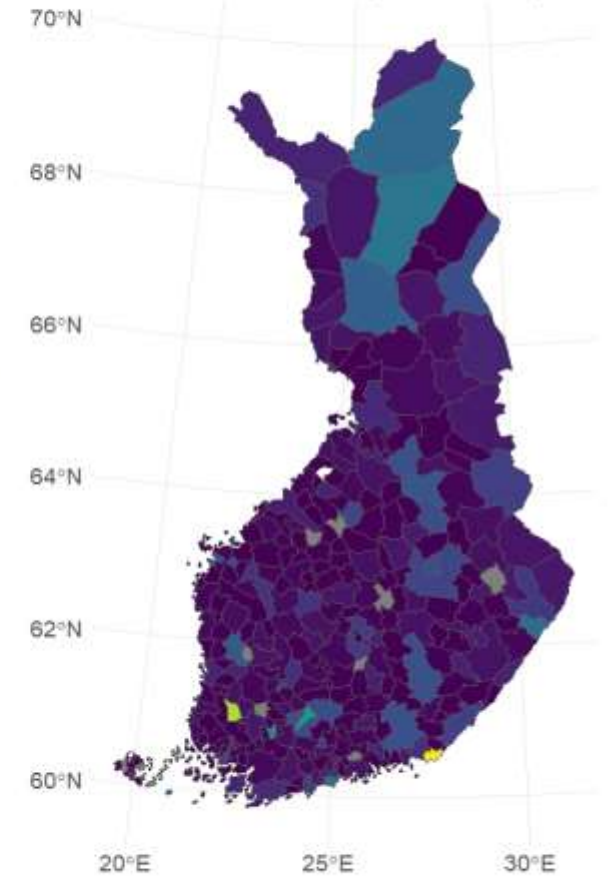
Valtionhallinnon ostolaskut toimittajan sijaintikunnittain vuonna 2022 (€/asukas)

Valtion julkiset hankinnat ja työpaikat

Valtionhallinnon palkkasumma sijaintikunnittain vuonna 2022 (€/asukas)

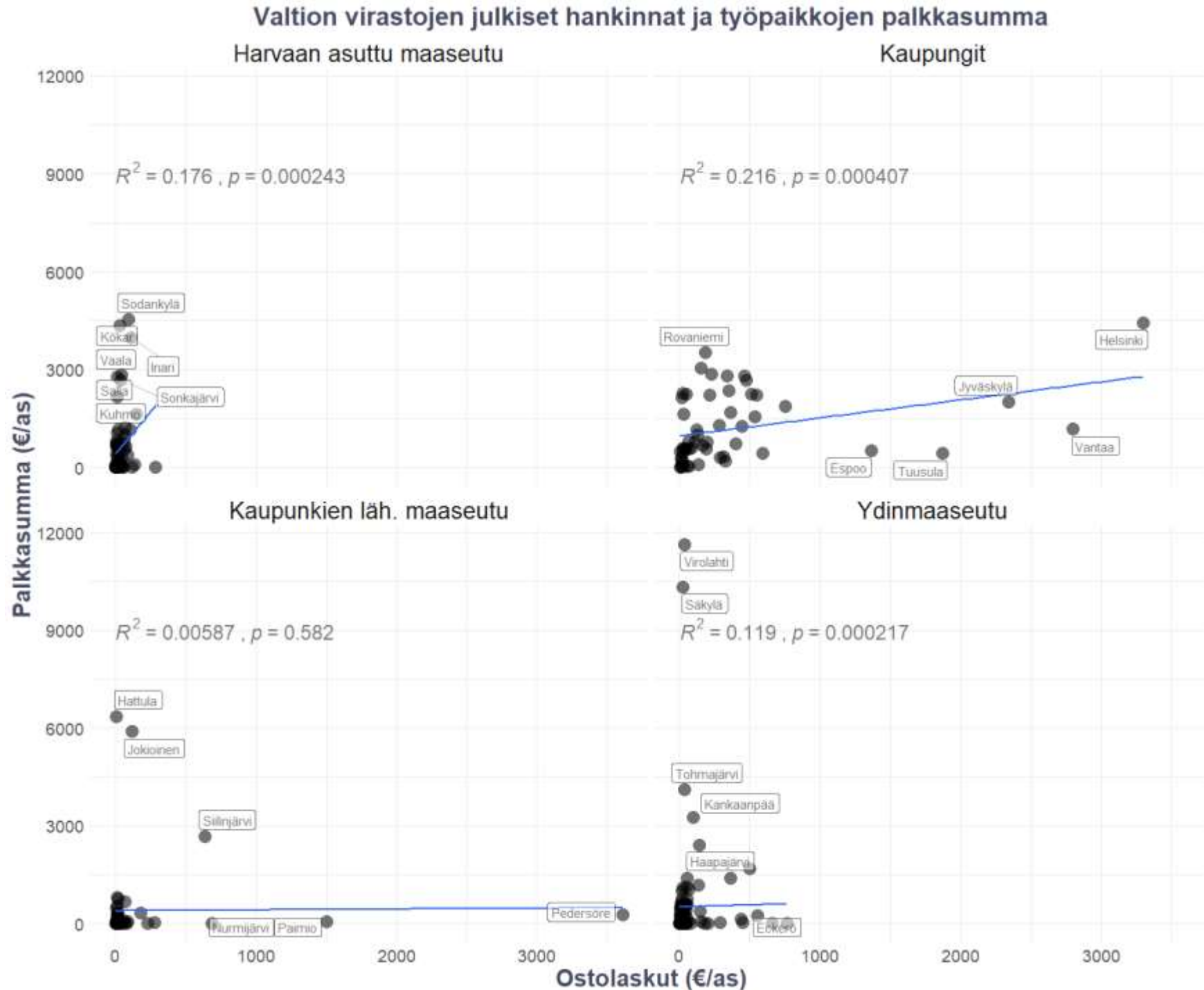

Voimakkaimmat korrelaatiot havaintaan alueluokista kaupungeissa

Yhteys valtion virastojen julkisten hankintojen ja valtion työpaikkojen palkkasumman välillä on voimakkain kaupungeissa – viittaa siihen, että kaupungeissa pystytään tuottamaan valtion virastoja tukevia ostopalveluita laajemmin.

Maaseudun kunnissa yhteys on korrelaatioanalyysissä heikompi, jolloin ostopalveluita hankintaan maantieteellisesti laajemmin ja kerrannaisvaikutukset yksittäiseen kuntaan ovat pienemmät.

Kaupunkien läheisellä maaseudulla ei tilastollisesti merkitsevää korrelaatiota.

Johtopäätökset

- Tutkimuksen tulokset havainnollistavat valtion julkisten hankintojen olevan alueellisesti **keskittyneitä ja paikallisia**.
 - Hankinnat keskittyvät voimakkaasti Uudellemaalle sekä kaupunkialueille.
 - Maaseutumaisissa kunnissa toimivat yritykset saavat esim. vuonna 2022 hankinnoista vain kolme prosenttia, joka on selvästi pienempi, kuin maaseudun yritysten toimipaikkojen osuus, joka oli 25 prosenttia vuonna 2020.
- Paikallisten vaikutusten vuoksi maaseutualueiden näkökulmasta valtionhallinnon vetäytymiseen liittyy myös kerrannaisvaikutuksia maaseutualueilla.
 - Kun työpaikat vähenevät, vähentyy myös muu taloudellinen toiminta, kuten esimerkiksi julkiset hankinnat.
 - Valtionhallinnon toimintaa näyttää näin keskittävän taloudellista toimeliaisuutta kaupunkeihin.
- Julkiset hankinnat vahvistavat kaupunkien rakennettua kilpailukykyä suhteessa maaseutukuntiin.

UNIVERSITY
OF EASTERN
FINLAND

KIITOS!

oli.lehtonen@uef.fi